



CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

Autoritate de stat autonomă

Operator de date cu caracter personal nr. 11375

HOTĂRÂREA NR. 281 din 20.10.2010

Dosar nr: 79/2010

Petiția nr: 1750/04.03.2010

Petent: Agenția de Dezvoltare „Împreună”, Asociația Ariadna, Asociația pentru Libertate și Egalitate de Gen - Sibiu, Agenția pentru Monitorizarea Presei, Asociația ACCEPT, Asociația Femeilor Împotriva Violenței ARTEMIS - Baia Mare, Asociația Femeilor Împotriva Violenței ARTEMIS - Cluj Napoca, Asociația Femeilor Rome din România, Asociația Femina 2000 Roman, Asociația pentru Promovarea Femeii din România, Asociația pentru Promovarea Femeii din România - Timișoara, Asociația pentru Promovarea Interculturalității și Asistență Socială „Ad Fontes” - Turda, Asociația Pas Alternativ - Brașov, Asociația pentru Șanse Egale, Asociația Română Anti-SIDA, Asociația Romilor „Egalitatea de Șanse” - Tulcea, Asociația Sens Pozitiv, Centrul de Dezvoltare Curriculară și Studii de Gen: FILIA, Centrul de Mediere și Securitate Comunitară - Iași, Centrul de Resurse Juridice, Centrul Euroregional pentru Inițiative Publice, Centrul de Parteneriat pentru Egalitate, Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate - Sastipen, Centrul Interdisciplinar de Studii de Gen - Universitatea de Vest Timișoara, Fundația Rațiu pentru Democrație, Fundația Sensibilu, Grupul Român pentru Apărarea Drepturilor Omului, Institutul pentru Politici Publice, Institutul Român pentru Acțiune, Instruire și Cercetare în Domeniul Păcii - PATRIR, Liga PRO EUROPA, Romani Criss, T E V C M

Reclamat: T B

Obiect: Declarații ce întăresc stereotipurile de gen. Încălcarea dreptului la demnitate.
Criteriul: gen.

I. Numele și domiciliul părților

I.1. Numele, sediul și domiciliul petenților

I.1.1. Agenția de Dezvoltare „Împreună”, Str. Mihai Eminescu nr. 160, sector 2, București;

I.1.2. Asociația Ariadna, Str. Știrbei Vodă nr. 16, et. 5, ap. 21, București;

I.1.3. Asociația pentru Libertate și Egalitate de Gen - Sibiu, Str. Uzinei nr. 14, bl. 17, et. 2, ap. 9, Sibiu, județul Sibiu;

I.1.4. Agenția pentru Monitorizarea Presei, Calea Plevnei nr. 98, bl. 10C, sector 1, București;

I.1.5. Asociația ACCEPT, Str. Lirei nr. 10, sector 2, București;



- I.1.6. Asociația Femeilor Împotriva Violenței ARTEMIS - Baia Mare, B-dul Unirii nr. 28, Baia Mare, județul Maramureș;
- I.1.7. Asociația Femeilor Împotriva Violenței ARTEMIS - Cluj Napoca, Str. Rene Descartes nr. 6, Cluj Napoca, județul Cluj;
- I.1.8. Asociația Femeilor Rome din România, Șos. Colentina nr. 43, bl. R13, sc. B, ap. 83, sector 2, București;
- I.1.9. Asociația Femina 2000 Roman, Str. Cuza Vodă bl. 21, sc. B, ap. 33, Roman, județul Neamț;
- I.1.10. Asociația pentru Promovarea Femeii din România - Timișoara, Str. Letea nr. 46, Timișoara, județul Timiș;
- I.1.11. Asociația pentru Promovarea Interculturalității și Asistență Socială „Ad Fontes” - Turda, Str. Calea Victoriei nr. 36, Turda, județul Cluj;
- I.1.12. Asociația Pas Alternativ - Brașov, Str. Olteț nr. 21, sc. A, ap. 5, Brașov, județul Brașov
- I.1.13. Asociația pentru Șanse Egale, Str. Săvinești nr. 50, Târgu-Jiu, județul Gorj;
- I.1.14. Asociația Română Anti-SIDA, Intr. Mihai Eminescu nr. 5, sector 2, București;
- I.1.15. Asociația Romilor „Egalitatea de Șanse” - Tulcea, Str. Isacsei nr. 36, bl. 100, sc. A, et. 1, ap. 17, Tulcea, județul Tulcea;
- I.1.16. Asociația Sens Pozitiv, Str. Dinu Vintilă nr. 6B, bl. 2, sc. G, et. 8, ap. 121, București;
- I.1.17. Centrul de Dezvoltare Curriculară și Studii de Gen: FILIA, Str. Povernei nr. 6-8, sector 1, București;
- I.1.18. Centrul de Mediere și Securitate Comunitară - Iași, Str. Pantelimon nr. 32, et. 5, Iași, județul Iași;
- I.1.19. Centrul de Resurse Juridice, Str. Arcului nr. 19, sector 2, București;
- I.1.20. Centrul Euroregional pentru Inițiative Publice, Bul. N. Bălcescu nr. 33, bloc UNIC, sc. A, ap. 90, sector 1, București;
- I.1.21. Centrul de Parteneriat pentru Egalitate, Bul. Națiunile Unite nr. 4, bl. 106, sc. A, et. 3, ap. 11, sector 5, București;
- I.1.22. Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate - Sastipen, Bul. Alexandru Obregia nr. 37, bl. O1, sc. 1, ap. 1, sector 4, București;
- I.1.23. Centrul Interdisciplinar de Studii de Gen - Universitatea de Vest Timișoara, Str. Ion Barac nr. 34, Timișoara, județul Timiș;
- I.1.24. Fundația Rațiu pentru Democrație, Piața 1 Decembrie 1918 nr. 1, Turda, județul Cluj;
- I.1.25. Fundația Sensiblu, Str. Ciobanului nr. 133, Mogoșoaia, județul Ilfov;
- I.1.26. Grupul Român pentru Apărarea Drepturilor Omului, Str. Cupolei nr. 5, bl. 2B, sc. B, ap. 55, sector 6, București;
- I.1.27. Institutul pentru Politici Publice, Str. Sfinții Voievozi nr. 55, sector 1, București;
- I.1.28. Institutul Român pentru Acțiune, Instruire și Cercetare în Domeniul Păcii - PATRIR, Str. Ion Ghica nr. 30, Cluj Napoca, județul Cluj;
- I.1.29. Liga PRO EUROPA, Piața Trandafirilor nr. 5, et. 3, Tîrgu Mureș, județul Mureș;
- I.1.30. Romani Criss, Str. Buzești nr. 19, sector 1, București;
- I.1.31. T E V.
- I.1.32. C M.

I.2. Numele și domiciliul ales al reclamatului

I.2.1. T B.



II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

2.1. Petenții arată că în data de 24.02.2010, în cadrul știrilor de la ora 14 al postului Realitatea TV, reclamatul, întrebât cum se pot apăra femeile împotriva violențelor, a afirmat următoarele: „Femeile pot și trebuie să fie prudente. Femeile trebuie să știe cum se urcă în lift și să nu năpădească pe noi că au fost violate în lift. Când și cu cine. Să știe să umble pe cărări care sunt luminate și care sunt populate. Să nu se bată ca exploratorii în miez de noapte parcurile și să vină apoi la adresa poliției că au fost violate. Și să știe cu cine intră în discuție și cu cine acceptă relații și așa mai departe. Comportamentul ăsta de leliță balcanică, din păcate, cu excepția acestor victime... ăăăă, care nu au dat dovadă de el, este caracteristic pițipoancelor și devin victime pentru că sunt victime de tip provocator, mare majoritate din ele.”

III. Procedura de citare

3.1. În conformitate cu art. 20 alin. 4 din **O.G. nr. 137/2000**, republicată, s-a îndeplinit procedura de citare.

3.2. Părțile au fost citate pentru data de 20.04.2010 (filele 22-55 din dosar).

3.4. La audierea din 20.04.2010 s-au prezentat petenții și reclamatul.

3.5. Prin adresa **nr. 3524/04.05.2010** (fila 130 din dosar) s-au solicitat concluzii scrise din partea reprezentantului petenților, cu comunicarea punctului de vedere exprimat de reclamat. Cu ocazia audierii s-a fixat termen pentru concluzii scrise ambelor părți (05.05.2010).

IV. Susținerile părților

4.1. Susținerile petentului

4.1.1. Petenții, prin petiția înregistrată la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (în continuare CNCD) cu **nr. 1750/04.03.2010** (filele 1-7), consideră că afirmațiile ce fac obiectul petiției reprezintă discriminare conform art. 2 alin. 1 coroborat cu art. 15 și art. 20, art. 26 și art. 28 alin. 1 din **O.G. nr. 137/2000**, republicat. Discriminarea directă care atinge dreptul la demnitate a femeilor se realizează prin întărirea stereotipului conform căreia femeile, față de bărbați, cad victime violențelor datorită unui comportament provocator. Arată totodată că sintagmele de genul „exploratorii în miez de noapte”, „leliță balcanică”, „pițipoancelor” „victime de tip provocator” au caracter peiorativ, inducând ideea că femeile care cad victime ale actelor de violență sunt frivole, promiscuue, nesăbuite, provocatoare, vinovate. Anexează probe în susținerea celor afirmate (filele 8-12).

4.1.2. Cu ocazia audierii petenții și-au susținut punctul de vedere exprimat în petiție, invocând totodată și studii și date statistice cu privire la victimele violențelor asupra femeilor (depuse la dosar, filele 86-107).

4.1.3. Prin concluziile scrise, înregistrate la CNCD cu nr. **3.316/27.04.2010**, (fila 28 din dosar), petenții mențin cele exprimate anterior. Arată că libertatea de exprimare poate fi limitată în anumite condiții.

4.2. Susținerile reclamatului

4.2.1. Cu ocazia audierii reclamatul a arătat că nu a încălcat dreptul la demnitate a femeilor, a vorbit din experiența lui îndelungată cu scopul de a preveni ca femeile să devină victime ale violențelor.



4.2.2. Reclamatul a depus punct de vedere înregistrat la CNCD cu **nr. 3188/23.04.2010** (filele 119-129), prin care arată următoarele:

- intervenția a avut ca scop informarea femeilor pentru a preveni să devină victime ale agresiunii;
- când a vorbit despre victime s-a referit și la victime de gen masculin;
- actele infracționale pot și trebuie să fie înțelese, prin intervenție a dorit să ofere o explicație acestor acte;
- prevenția trebuie să se bazeze pe această înțelegere.

V. Motivele de fapt și de drept

5.1. Colegiul director constată că în data de 24.02.2010, în cadrul știrilor de la ora 14 al postului Realitatea TV, reclamatul, întrebat cum se pot apăra femeile împotriva violențelor, a afirmat următoarele: *„Femeile pot și trebuie să fie prudente. Femeile trebuie să știe cum se urcă în lift și să nu năpădească pe noi că au fost violate în lift. Când și cu cine. Să știe să umble pe cărări care sunt luminate și care sunt populate. Să nu se bată ca exploratorii în miez de noapte parcurile și să vină apoi la adresa poliției că au fost violate. Și să știe cu cine intră în discuție și cu cine acceptă relații și așa mai departe. Comportamentul ăsta de leliță balcanică, din păcate, cu excepția acestor victime... ăăăă, care nu au dat dovadă de el, este caracteristic pițipoanceilor și devin victime pentru că sunt victime de tip provocator, mare majoritate din ele.”*

5.2. Colegiul director constată și faptul că cele spuse nu au avut legătură cu cauza privitor la care reclamatul a fost întrebat. Însuși reclamatul s-a corectat în cursul intervenției, arătând că victimele respectivei violențe nu au dat dovadă de un comportament „provocator”.

5.3. Colegiul director consideră că cele afirmate de reclamat se referă la victime de gen feminin, intervenția în mod repetat face referiri de gen („femeile”, „lelițe”, „pițipoance”), astfel nu corespunde realității afirmația reclamatului că prin victime s-a referit și la bărbați.

5.4. Art. 2.1. al **O.G. nr. 137/2000**, republicată, definește discriminarea directă: *„Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”*

5.5. Colegiul director constată că reclamatul, prin cele afirmate, a creat o deosebire pe bază de gen care a avut ca efect atingerea dreptului la demnitate. Deși scopul intervenției a fost atenționarea posibilelor victime, modul în care s-a formulat intervenția creează un efect negativ. Acest efect negativ vizează pe de o parte femeile, prin utilizarea unui limbaj inadecvat („lelițe balcanice”, „pițipoance”), pe de altă parte victimele unor agresiuni (inclusiv viol) care prin stereotipul promovat și de reclamat sunt ele însuși considerate vinovate pentru provocare. Studiile în domeniu arată că femeile în general nu depun plângeri la organele de cercetare penală dacă devin victimele violențelor, iar intervenția reclamatului întărește această atitudine (*„Femeile [...] să nu năpădească pe noi că au fost violate în lift”; „Să nu se bată ca exploratorii în miez de noapte parcurile și să vină apoi la adresa poliției că au fost violate.”*)

5.6. Art. 2 alin. 5 din **O.G. nr. 137/2000**, republicată, definește hărțuirea: *„Constituie hărțuire și se sancționează contravențional orice comportament pe criteriu de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală,*



apartenență la o categorie defavorizată, vârstă, handicap, statut de refugiat ori azilant sau orice alt criteriu care duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant ori ofensiv.”

5.7. Colegiul director constată că intervenția reclamatului reprezintă un comportament pe criteriul genului care duce la crearea unui cadru intimidant, degradant.

5.8. Întrucât acest comportament s-a manifestat în public, sunt incidente și prevederile art. 15 ale **O.G. nr. 137/2000**: „*Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intra sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.*”

5.9. În analiza s-a, Colegiul director se raportează și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CEDO), pentru a analiza limitele libertății de exprimare.

5.10. **Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale** (cunoscut în general sub denumirea de **Convenția europeană a drepturilor omului**, în continuare **Convenția**) prevede, la art. 10 alin. 2, limitarea libertății de exprimare: „*Exercitarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau unor sancțiuni prevăzute de lege care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.*” Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care **Convenția** subliniază: „*comportă îndatoriri și responsabilități*”. Totodată art. 17 al **Convenției** interzice abuzul de drept: „*Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție.*”

5.11. CEDO analizează, în ordine, următoarele aspecte:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin
 - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
 - calitatea normei juridice, și anume
 - accesibilitatea;
 - precizitatea;
 - previzibilitatea normei;
- legitimitatea restrângerii, ceea ce trebuie să fie prevăzută de **Convenție** (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);
- necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

5.12. În mod evident, orice sancționare a limbajului urii, chiar și doar printr-un avertisment de natură contravențională, reprezintă o limitare a libertății de exprimare.

5.13. Privind legalitatea restrângerii, situația din România este cât se poate de clară. Există prevederile **Codului penal**, accesibile, suficient de precise, cu sancțiuni evidente, întărite de **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale**; există și o protecție a



dreptului la demnitate prin art. 15 al **Ordonanței de guvern nr. 137/2000 privind combaterea tuturor formelor de discriminare**, republicată, în mod similar accesibilă (prin publicarea în **Monitorul Oficial al României**), cu sancțiuni evidente.

5.14. Legitimitatea sancționării este dată prin nevoia de a proteja, în principal, reputația și drepturile altora, dar se poate invoca, spre exemplu, și siguranța publică, apărarea ordinii, protecția moralei etc.

5.15. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, CEDO a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu:

- a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **OTTO-PREMIER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 52; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI** [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/i; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/i; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 27; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **İBRAHİM AKSOY împotriva TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 51; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 69; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 37);
- b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângeri trebuie stabilite în mod convingător (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **OTTO-PREMIER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI** [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47;



GERGER împotriva TURCIEI, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/ii; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/i; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39/i; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 69; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 27);

- c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979); astfel, între altele, în contextul opiniilor religioase și credințelor este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, offensează alții, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane; statele au o marjă de apreciere când reglementează libertatea de exprimare în relație cu afirmații care offensează convingerile personale, în special cele morale sau religioase (**OTTO-PREMIER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 52; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 37);
- d) în cazul moralității nu este posibil să se ajungă la un concept uniform european privind semnificația religiei în societate; chiar și în interiorul unui stat pot exista variații ale conceptului; prin urmare nu este posibil să se ajungă la o definiție comprehensivă privind ce reprezintă o limitare permisibilă a libertății de exprimare dacă exprimarea se îndreaptă împotriva sentimentului religios al altora; o marjă de apreciere trebuie lăsat prin urmare autorităților naționale în a stabili necesitatea unei astfel de limitări; această situație însă nu exclude o supervizare din partea CEDO (**OTTO-PREMIER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 50; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 58);
- e) îndatoririle și responsabilitățile legate de exercitarea libertății de exprimare au o semnificație specială în situații de conflict sau de tensiuni, o grijă particulară trebuie manifestată față de vehicularea prin presă a limbajului urii sau a promovării violenței (**SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 63; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 60; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 42)
- f) toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată (**GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 40);
- g) art. 17 al **Convenției** previne ca grupurile totalitare sau persoanele care incită la ură rasială să exploateze în propriul interes principiile enunțate, întrucât scopul acestor grupări este de a distruge drepturile și libertățile; această prevedere se referă și la activitățile politice (**GLIMMERVEEN și HAGENBEEK**



- împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **OHENSBERGER împotriva AUSTRIEI**, nr. 21318/93, 2 septembrie 1994);
- h) abuzul cu libertatea de exprimare nu este combatibil cu democrația și drepturile omului, încalcă drepturile altora (**WITZSCH împotriva GERMANIEI**, nr. 7485/03, 13 decembrie 2005);
- i) anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al **Convenției** (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 35; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 41);
- j) atacurile vehemente împotriva grupurilor religioase sau etnice sunt incompatibile cu valorile proclamate și garantate de Convenție, și anume toleranța, pacea socială și nediscriminarea (**NORWOOD împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 23131/03, 16 noiembrie 2004, **IVANOV împotriva RUSIEI**, nr. 35222/04, 20 februarie 2007);
- k) se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă; statele au o anumită marjă de apreciere privind existența nevoii, dar această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației cât și a modului de aplicare al legislației de instanțele independente; CEDO este împuternicit să ofere interpretarea în ce măsură restricția sau sancționarea este reconciliabilă cu libertatea de exprimare (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 39; **OTTO-PREMIER-INSITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 50; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 53; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 52; **LEHIDEUX și ISORNI împotriva FRANȚEI**, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998, § 51; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI** [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și nr. 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/iii; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/ii; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **NEWS VERLAGS GMBH & CoKG împotriva AUSTRIEI**, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, § 52; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 53; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **İBRAHİM AKSOY împotriva TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 53; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 71; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 29-30; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 38);
- l) în exercitarea supervizării, CEDO analizează atât conținutul cât și contextul afirmațiilor în cauză; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 52; **LEHIDEUX și ISORNI împotriva FRANȚEI**, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie



1998, § 51; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/iii; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **NEWS VERLAGS GMBH & CoKG împotriva AUSTRIEI**, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39); trebuie să existe o proporționalitate între impactul afirmației sancționate și sancțiune (**LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 40; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 50; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39); orice formalitate, condiție, restricție sau penalitate impusă considerată a fi necesară într-o societate democratică pentru sancționarea sau chiar prevenirea atacurilor indecente asupra obiectelor venerației religioase trebuie să fie proporționată cu scopul legitim urmărit (**OTTO-PREMIER-İNSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49);

- m) **Convenția** nu lasă prea mult spațiu restricțiilor în domeniul discursurilor politice sau discursurilor care ating interesul general; permisivitatea privind criticile față de guvern trebuie să fie mai pronunțată decât privind cetățeni privați, chiar și politicieni; într-un sistem democratic acțiunile guvernului trebuie urmărite îndeaproape nu doar de către autoritățile legislative și judiciare, dar și de opinia publică; poziția dominantă ce ocupă guvernul îi recomandă să nu utilizeze sancțiunile penale, întrucât are alte posibilități de a răspunde la atacuri și critici injuste; autorităților competente ale statului rămân suficiente posibilități de a adopta, în calitatea lor de garanți ai ordinii publice, măsuri de sancționare adecvate fără ca acestea să devină excesive; totuși în situația în care afirmațiile incită la violență împotriva unor persoane sau oficiali ori împotriva unui segment al societății, autoritățile statului se bucură de o apreciere mai largă când examinează necesitatea restrângerii libertății de exprimare (**CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 58; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 54; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 60; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 61; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 57; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 46; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 62; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 40; **İBRAHİM AKSOY împotriva TURCIEI**, nr. 28635/95, 30/171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 52; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 70; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 28);
- n) libertatea de exprimare are o importanță specială pentru politicieni sau persoanele alese ca reprezentanți unui electorat, care trebuie să-și atragă atenția asupra preocupării lor; limitarea libertății de exprimare pentru un politician aflat în opoziție sau pentru un parlamentar solicită un examen mai temeinic din partea CEDO (**CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46);



- o) fără dubii, libertatea discursului politic nu este absolut prin natura sa, statele pot introduce restricții și sancțiuni, CEDO având rolul final de a analiza compatibilitatea acestor măsuri cu libertatea de exprimare (**INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 53)
- p) presa joacă un rol esențial într-o societate democratică; deși nu trebuie să treacă de anumite limite, cum ar fi privind securitatea națională, integritatea teritorială, amenințarea cu violență, prevenirea dezordinii și criminalității, respectarea reputației și drepturilor altora, necesitatea de a preveni transmiterea unor informații confidențiale, are sarcina de a oferi — într-o manieră conformă cu obligațiile și responsabilitățile sale — informații și idei de interes public, în particular în chestiuni politice, inclusiv cele care divid societatea dar și cele care prezintă justiția; libertatea presei reprezintă unul din cele mai bune posibilități de a crea o opinie privind ideile și atitudinile liderilor politici; libertatea jurnalistică acoperă posibila recurgere la un grad de exagerare, chiar și provocare (**LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41-42; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **DE HAES și GIJSELS împotriva BELGIEI**, nr. 19983/92, 24 februarie 1997, § 37; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 59; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 55; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 44; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 41);
- q) presa nu are doar dreptul ci și obligația de a prezenta informații de interes public conform dreptului publicului de a primi aceste informații (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);
- r) nu se protejează doar informația în sine, dar și forma prin care se aduce la cunoștința opiniei publice (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);
- s) stabilirea pedepselor este în principiu de competența instanțelor naționale, CEDO consideră totuși că aplicarea pedepsei închisorii pentru o infracțiune în domeniul presei nu este compatibilă cu libertatea de exprimare a jurnaliștilor, decât în circumstanțe excepționale, mai ales atunci când au fost grav afectate alte drepturi fundamentale, ca de exemplu în cazul utilizării limbajului urii sau incitării la violență (**CUMPĂNĂ și MAZĂRE împotriva ROMÂNIEI**, nr. 33348/96, 17 decembrie 2004, § 115);
- t) principiile privind libertatea de exprimare vizează și funcționarii publici, deși este legitimat ca statul să impună față de ei obligația discreției, ținând cont de statutul lor special (**AHMED și alții împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 65/1997/849/1056, 2 septembrie 1998, § 56).

5.16. Aplicând principiile la cauza supusă soluționării, Colegiul director constată că reclamatul, prin intervenția lui, a atins o problemă de interes general, asupra căreia presa nu doar că are dreptul dar și obligația de a informa. Forma este una șocantă, care însă trece dincolo de ceea ce ar fi necesară pentru prevenirea violenței împotriva femeilor, transferând responsabilitatea victimelor. Cum s-a arătat anterior, efectul stereotipului promovat de reclamat este crearea unei temeri pentru femei de a recunoaște un viol sau alte agresiuni fizice, ceea ce duce la nepedepsirea vinovaților, dar și la crearea sentimentului de dezvinovățire, mai mult, de impunitate pentru persoanele violente. Acest efect nu ajută prevenția, ci persoanele care comit violențe. Nu ajută nici victimele



agresiunilor, ci îngreunează situația lor, prin modul în care sunt percepuți în societate („lelițe balcanice”, „pițipoance”).

5.17. Privind sancțiunea, Colegiul director consideră că aplicarea unui avertisment contravențional, pe de o parte, poate avea efecte pentru viitor privind evitarea unui astfel de limbaj, pe de altă parte, nu reprezintă o ingerință majoră privind exercitarea libertății de exprimare.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, cu unanimitatea de voturi ale membrilor prezenți la ședință

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Faptele prezentate în petiție reprezintă discriminare conform art. 2 alin. 1 al **O.G. nr. 137/2000**, republicată coroborat cu art. 2 alin. 5 (hărțuire) și art. 15 (încălcarea dreptului la demnitate);
2. Sancționarea lui T B cu avertisment;
3. Clasarea dosarului;
4. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii: —

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare** și **Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

HALLER ISTVÁN – Membru

NIȚĂ DRAGOȘ TIBERIU – Membru

PANFILE ANAMARIA – Membru

VLAȘ CLAUDIA SORINA – Membru

Data redactării 21.10.2010

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, în fața instanței de contencios administrativ, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare** și **Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

